

МБОУ “Налимская средняя общеобразовательная школа”

Учитель родного языка и литературы

Винокурова Екатерина Рафаэловна

“Саха тылын уонна литературатын үөрэтиигэ бөлөбүнэн үлэ суолтата”

Үөрэх методиката биэрэр сүбэлэрэ араастар. Биир теманы араастаан, тус-туһунан варианнарынан үөрэтиэххэ сөп. Учуутал үөрэтэр кылааһын билиититтэн, үөрэххэ сыһыаннарыттан, үлэлиир дьобурдарыттан, атыннык эттэххэ араас чопчу усулуобуйалары учуоттаан, үөрэтии ньымаларын, матырыйаалын бэйэтэ талан ылар. Ол курдук, биир сүрүн ньыманнан буолар бөлөбүнэн үлэ. Үөрэнээччи бөлөххө үлэлиир дьобура сайдан, туора киһи санаатын ылыныта, биир түмүккэ кэлэр үлэни ситиһиилээхтик онорон таһаарар.

Үлэ проблемата:

Аныгы үйэ үөрэнээччитэ киэн толкуйдаах, тулалыыр эйгэтиттэн элбэх билиини, информацияны ылар. Ол эрэн оҕо бэйэтин санаатын аһаҕастык этэрэ, толору кэпсиирэ сүтэн эрэр. Үйэ ирдэбилинэн билигин оҕо тылынан экзамен туттарара суох буолла, үксэ тест көмөтүнэн туттараллар. Онон сибээстээн, оҕо бэйэтин санаатын толору этэригэр, аһаҕастык кэпсиригэр уруок иһигэр бөлөбүнэн үлэ көрүнгүрэ баар буолуохтаахтар. Бөлөбүнэн үлэ ньымата оҕо бэйэ санаатын сөпкө этэригэр, үлэбэ тэннэ кыттыһан үлэлиригэр, туруоруллубут сыалын ситиһэригэр, кэпсии үөрэнэригэр хайысхалааһын буолар.

Сайыннарар дьобура:

Бөлөбүнэн үлэ оҕону кэпсииргэ, санаатын толору этэригэр сайыннарар дьобурдаах. Үөрэнээччи кэпсэтии тылын истиилин сөпкө тутуһан, бэйэтин санаатын сааһылаан, толкуйдаан ырытар буолар. Хамаанданнан үлэ биир санааба киирии, бэйэ-бэйэни өйдөһүү, ситэрсэн биэрэргэ үөрэнэллэр.

Бөлөбүнэн үлэ олобурбут ситиһиитэ уонна тобоостооҕо

Учуутал бөлөбүнэн үлэ ньыматын туттарыгар олобурбут уопута.

Саҥа үөрэх
технологиятыгар
олобуран
(ФГОС)

Араас дистанционнай үөрэх
таһымнарыгар олобуран
үөрэтии.

Учууталлар уопуттарыгар
олобуран.

Стандартнай үөрэх
таһымыгар олобуруу.

Бэйэ уопутун сайыннаран үлэ
араас көрүннэрин ытыты.

Үлэ тобоостооҕо:

Аныгы үйэ кэмигэр сөп
түбэһиннэрэн үөрэтии,
үөрэнээччи эрдэттэн хамаандаба
үлэлиир буолар дьобурун
сайыннарыы.

Толкуйу сайыннарыы → бииргэ үлэлиир дьобур → үөрэнээччи интэриэхэ → үөрэнээччи бэйэ-бэйэтигэр сыһыанын көстүүтэ (бөлөбүнэн үлэ)

- ▶ Хомуллан үлэлээһин (Коммуникация) – бөлөххө кэпсэтэн, санааны үллэстэ, идеяны тириэрдэ үөрэнии.
- ▶ Бииргэ үлэлиир дьобур (Сотрудничество) – уруок хаамыыта, үлэ барар тутулугар үөрэнээччи интэриэхин тардыы. Элбэби билэргэ (познавательная деятельность), дьулуһуу, үлэлиир хамаандатын салайа үөрэнэр дьобуру сайыннарыы.
- ▶ Бэйэ-бэйэни өйдөһүү (Интерактивное обучение) бөлөх итигэр бэйэ-бэйэни өйдөһүү, истии, кэпсэтии, ситэрсэн-тупсаран биэрэргэ үөрэнии.
- ▶ Бөлөбүнэн үлэ (Командная работа) биир темаҕа элбэх буолан үлэлээһин. Бөлөххө биир идеялаах, толкуйдаах, үрдүк сыалы ситиһэр дьобурдаах, кыайыыны бииргэ үллэстэр сатабыллаах үлэ түмүгэ буолар.

Бөлөбүнэн үлэни түөрт хайысхаҕа араарыы.

Биир сомоҕо буолан өрө күүрүүлээхтик, үөрэ-көтө астына, дыаныһан үлэлииргына бөлөбү турукка киллэрии.

Чыычаах оҕото өрө көтөн тахсыыта.

Ынах маньыраһан, сылгы кистэһэн, киһи кэпсэтэн билсэр, үлэлиир.

Биир санааҕа, идеяҕа сөп түбэһиннэрии. Бэриллит үлэни бииргэ ырыта үөрэнии. Бэйэ санааны аһаҕастык бөлөх иһигэр этинии, түмүгэр хамаанда биир идеяҕа, биир санааҕа кэлиэхтээх.

Бөлөх иһигэр үлэли олорор оҕо бэйэтин идеятын, санаатын билиһиннэриэхтээх уонна аһаҕастын үөрэнээччилэр иннилэригэр кэпси, санара үөрэниэхтээх. Саһан, көтүтүллэн халыа суохтаах.

Устар ууну сомоҕолуур уустыллаахтар.

Икки ардыларынан уу тохтубат бөлөх үлэтэ.

Биир бөлөххө үлэлиир дьон биир тэн санаалаах, биирдик толкудуур, бириэмэтигэр эппиэти хоруйдуурга үөрэнэллэр.

Бөлөбүнэн үлэ сыала-сорууга

Үлэ сыала: Саха тылын уонна литературатын уруогар бөлөбүнэн үлэни сайыннарыы.

- ❖ Билэр-көрөр сатабылы сайыннарыыга бөлөбүнэн үлэни көдьүүстээхтик туттуу.
- ❖ Төрөөбүт тыл урогар таптала, интэриэһи үөскэтии, сайыннарыы.
- ❖ Уруок тематын бөлөбүнэн үлэ көмөтүнэн кэнэтэн, чопчулаан, өйдөтөн үөрэтии.
- ❖ Үөрэтэр уонна иитэр үлэ сибээстээхтик ытыллалар.

Үлэ сорууктара:

- ❖ Бөлөбүнэн үлэни ситиһэргэ, оҕолор биир санааннан, биир түмүк онорон уопсай тылы булан үлэлиилэригэр дьулуһуу.
- ❖ Бодоруһан үлэлиир дьобуру сайыннаран, үөрэнээччи бииргэ үлэлиир пааратын кытта тэннэ кэпсэтэн, кэпсэтии сиэрин тутуһан, быраарсан үлэлиирин ситиһии.
- ❖ Бөлөбүнэн үлэ аныгы үөрэх биир туттар ньымата буолар.
- ❖ Үөрэтэр предмиектэ интэриэһи тардыы.
- ❖ Хас биирдии темаҕа результат баар буоларыгар үлэлэһии.
- ❖ Үөрэнээччи бэйэтэ толкуйдаан үлэлиир дьобурун сайыннарыы, уруок таһынан бэриллибит теманы хасыһан үөрэтии.

Бөлөбүнэн үлэни туһамматах уруок көрүнэ

Учуутал – сүрүн үөрэтээччи
Үөрэнээччи – үөрэтиллэр материал

Бытыллар уруок сөптөөх эппиэтин биир эрэ киһи быһаарар, билэр - учуутал

Учуутал боппуруос биэрэр уонна хас биирдии оҕону эппиэттэтэр.

Хас биирдии үөрэнээччи бэйэтин санаатын кылгастык иһитиннэрэр.

Кылаас иһигэр биир эмэ үөрэнээччи кыттыбакка, кыттыспакка хаалан хаалыан сөп.

Бэйэ ыккардыгар теманы ырытыы, санааны аһаҕастык этинии арыллыбат.
Учуутал санатын, кэпсиирин истии элбиир

Бөлөбүнэн үлэни туһанан онгоһуллубут уруок

Учуутал сүрүн үөрэтээччи буолбатах, тоҕо диэтэр бөлөх иһигэр үөрэнээччини кытта үлэлээбэт.
Үөрэнээччи – үөрэнээччи.

Бытыллар уруок сөптөөх эппиэтин үөрэнээччилэр бэйэлэрэ булан ырытан таһаараллар.

Учуутал хас биирдии бөлөххө боппуруос биэрэр, боппуруоска бөлөбүнэн үлэлии олоһор үөрэнээччилэр коллективно эппиэт биэрэллэр.

Хас биирдии бөлөххө үлэлии оҕо бэйэтин эппиэтин биэрэригэр болҕомтолоохтук сыһыаннаһар, бөлөх кыайыта хас биирдии киһи эппиэтиттэн тутулуктаабын өйдөһөр.

Бөлөбүнэн үлэ түмүгэр үөрэнээччи интэриһэ тардан кыттан үлэлээн хаалар.

Бэйэ ыккардыгар теманы ырытыы, санааны аһаҕастык этинии бөлөххө үлэ көмөтүнэн тахсар.

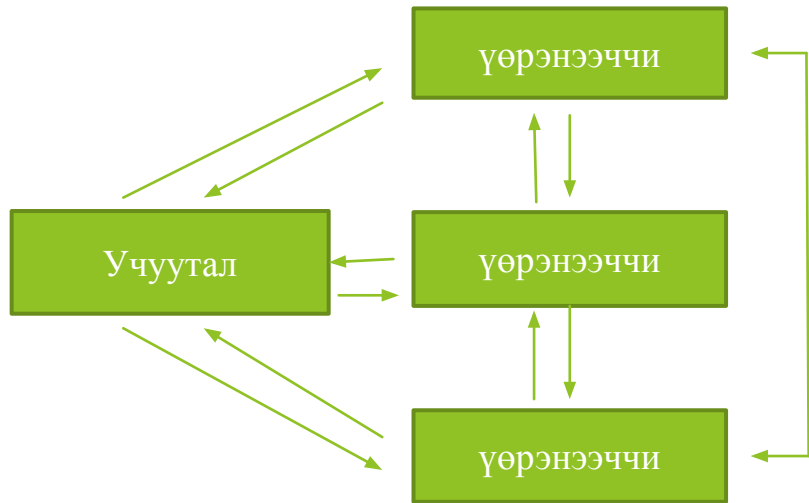
Бөлөбүнэн үлэ Саха тыла 6 кылаас.

Уруок темата: “Ахсаан ааты олоххо туттуу суолтата”

Бөлөбүнэн үлэ. Саха литературата 5 кылаас.

Уруок темата: “Эн уонна мин”

“Мин уонна Эн” араас предметтарга олобуруу уруок

Бөлөбүнэн үлэ тутула:

Уруокка бэриллэр сорудах холобура: Остуоруйа үрүн уонна харна уобарастарын ырытыы, үөрэнээччи остуоруйаны хайдах ылыммытынан бэйэтин санаатын этэргэ дьулуһар. Күөрэгэй диэн кыра кыыс оҕону тоҕо үрүн уобарас гына көрөбүтүй? оччого харанга уобарас диэн ким буоларый? Боппуруостар нөнгүө олобуран бөлөбүнэн үлэ иһигэр, айымньыны толору ырытыы.

1. Остуоруйа тутулугар олобуран ырытыы.
Остуоруйа былаанын толкуйдааһын, оноруу.
Туспа туора уобарастары сааһылааһын.
Дьин олобу кытта тэннээн көрүү.

2. Идея (боппуруостарынан ырытыы)
Остуоруйа сүрүн чыпчаала туохха сытарый?
(проблемата)
Остуоруйа туох түмүккэ тийдэ, тоҕо маннык буолла?
(последствия)
Остуоруйа иһигэр баар проблеманы хайдах
быһаарыахха сөбүй?

3. Үөрэтэр боппуростар
Биһиги бу остуоруйаны ааҕан баран тугу
биллибит?
Тугу ситэри ырыпатыбыт? Тоҕо?

Уруокка саҕаланарыгар учуутал үлэ хайдах
барыахтааһын былаан онорон бөлөх салайааччытыгар
туттарар.

1. Бэриллибит үлэттэн информацияны хайдах
хомуйуохха сөбүй?
2. Бөлөх бэйэтин үлэтин толороругар хайдах гынан
сителиини оностуохтааһый.
3. Үлэ түмүгүн быһаарыы.6

Рефлексия уонна үөрэнээччини кытта төттөрү сибээс

3 түһүмэх

1. Саамай уруок кэмигэр билбит-көрбүт түгэним
2. Билбит билиибин олорор олохпор туттуом
3. Утарар, болдьохтуур боппуростар.

Учуутал салайар

1. Учуутал бастаан түмүктүүр этии этэр
2. Үөрэнээччилэр түмүктүүр тылы учуутал кэнниттэн биирдиилээн этэн иһэллэр.
(этии 5-10 тыллаах буолар)

Тыл көмөтүнэн ырытыы

1. Үөрэнээччи барбыт тематыгар биир сүрүн тылы этэр
(ключевое слово)
2. Бу тылы үөрэнээччилэр турору тэтэрээттэригэр суруйаллар.
3. Бу тылга тематтан туорабакка, аналлаах тыллары эбэн иһэллэр

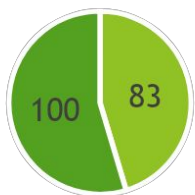
АХСААН ААТ

«Первейшим мотиватором людей является обратная связь, постоянное осознание результатов их деятельности»

Кеннет Бланшар, американский эксперт по менеджменту

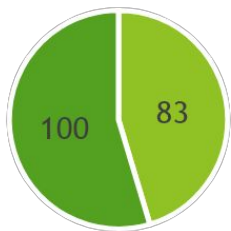
Саха тылын уонна литературатын уруогар үөрэнээччи хаачыстыбатын көрдөрүүтэ

Саха тылыгар үөрэнээччи хаачыстыбата

2016-2017
Үчүгэй көрдөрүү 83 %
Чиэппэрдээби хаачыстыба 100 %

2017-2018

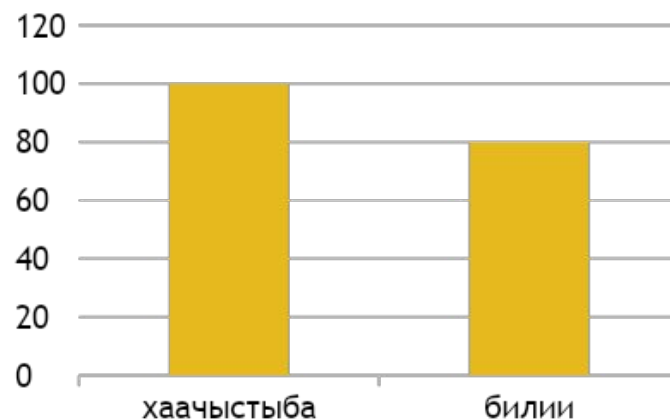

Үчүгэй көрдөрүү 83 %
Чиэппэрдээби хаачыстыба 100 %

Саха литературатыгар үөрэнээччи хаачыстыбата

2 года

2016-2018 үөрэх сыла

Бөлөбүнэн үлэ резульатын таһаарар таблица

Үөрэнээччи аата	Үөрэнээччигэ биэрэр баала – улахана 3 баал					
	Санаатын сөпкө этэр, тыла этиитэ сааһыламмыт	Барбыт теманы сатаан ырытар, темаҕа олобуран холобурдары булар	Тулуурдаах, түмүгэр тириэрдэр дьобур	Бөлөбүнэн үлэ иһигэр үлэлиир сатабыла	Бэйэтин санаатын, этиитин сатаан көмүскүүр дьобур	Уопсай баала
Бережнова Анжелика	3	3	2	3	3	14
Ильин Саша	2	3	2	3	2	12
Сивцева Элла	2	2	2	2	2	10
Павлова Нарыйаана	3	3	2	3	3	14
Третьяков Антон	2	3	3	3	2	12
Третьяков Семен	1	2	2	2	2	9

Учуутал үлэтин түмүктүүр ситиһиитэ (Модель ожидаемого результата)

Билэр билиитэ (Знает)	Сатабыла (Умеет)	Көрүүтэ (имеет представления)	Тулалыыр эйгэбэ сыһыана, ытыктабыла (Владение ценности окр. среды)
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Сана чаастары этиигэ сөпкө тутта суруйуу, сангары быраабылатын билии. (Предметные результаты) ❖ Бөлөбүнэн үлэ иһигэр сатабыллаах үлэ тахсарын туһугар тапсан, түмсэн үлэлиир буолуу. (Личностные результаты) ❖ Саха тылын норуот быһыытынан чугастык, истинник ылыныы, үөрэтии (Личностные результаты) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Үөрэнээччи бэйэтэ сатаан онорон таһаарыыта, айар дьобурун сайыннарыыта. (ЛР) ❖ Сыанабылы туруора үөрэнии (ЛР) ❖ Этиини, тылы сөпкө ырытыы. (ЛР) ❖ Бөлөх иһигэр биир санаалаах, биир толкуйдаах буоларга үөрэнии. (Метапредметные результаты) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Саха тыла баай киэн хайысхалаабын көрүү (ЛР) ❖ Саха тылын уонна уус-уран тыл суолтатын тылдыт көмөтүнэн көрүү (ЛР) ❖ Атын омук тылларын кытта саха тыла дьөрө буоларын тэннээһин, сана чаастары биирдиилээн ырытан көрүү (ЛР) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Саха норуотун культуратын, олобун үөрэтии (ЛР) ❖ Үөрэнээччи бэйэтин тус сыһыанын төрөөбүт тылыгар, культуратыгар, норуотугар эйэбэс, истин сыһыны үөскэтии. (ЛР)

Туһаныллыбыт литература:

1. Темиргалиева М.М. Командная работа: слагаемые успеха. - URL: <http://www.b17.ru/article/17157/> Дата обращения: 08.02.2018.
2. Ельсукова В.П. Технология групповой работы / В.П.Ельсукова // В помощь учителю начальной школы: сборник материалов. Вып.2 / МОБУ «Русскокукморская средняя общеобразовательная школа» Медведевского района РМЭ. - Йошкар - Ола: 2011. - С.2-5. (Интернет инф.)
3. Саха тыла 6 кылаас. Е.К.Васильев, С.С.Семенов. Бичик 2009 сыл.
4. Төрөөбүт литературата 5 кылаас. Н.И.Филлипова, М.Е.Максимова Бичик 2006 сыл.
5. Филиппов Г.Г. Саха тылын үөрэтии методиката. 1987 сыл
6. Организационно-педагогические условия развития современной сельской школы. Психология и педагогика. 2011 с.
7. Курс по программе “Технология внедрения ФГОС”. Конспект. 2015 сыл.